

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Управління розвитком економіки регіонів» складена відповідно до освітньо-професійної програми Менеджмент спеціальності 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є прогнози та методи регулювання процесів економічних змін на різних рівнях ієрархії економіки регіону та економічної політики держави на регіональному рівні.

Міждисциплінарні зв'язки: «Управління розвитком економіки регіонів» навчальна дисципліна циклу професійної підготовки, тісно пов'язана з дисциплінами «Економічна теорія», «Сталий розвиток сільських територій», «Менеджмент», які вивчаються раніше, а також є базою для вивчення дисциплін «Державне та регіональне управління», «Управління конкурентоспроможністю підприємства» тощо.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Управління розвитком економіки регіону» є надання здобувачам вищої освіти широких теоретичних, практичних знань і вмінь щодо основ розміщення і територіальної організації продуктивних сил України, сучасного стану і головних напрямів ринкової трансформації економіки регіону в умовах ринкових відносин.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Управління розвитком економіки регіону» є формування у здобувачів вищої освіти цілісної системи знань про кількісні і якісні характеристики продуктивних сил України та її регіонів, структури народногосподарського комплексу і його місця в світовому господарстві; формуються знання про закономірності розвитку і розміщення продуктивних сил України та регіональної економіки; визначаються найважливіші умови і фактори які впливають на розвиток і розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів; характеризується демографічна і трудоворесурсна ситуація, що склалася в Україні та її вплив на розвиток і розміщення продуктивних сил і економіку регіонів; з'ясовуються особливості розвитку і територіальної організації соціальної сфери та її роль у розміщенні продуктивних сил і функціонуванні економіки регіонів.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані наступні компетентності:

Компетентність:

- загальні:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та встановлення взаємозв'язків між соціально-економічними явищами та процесами.

- Здатність до застосування концептуальних і базових знань, розуміння предметної області і професії менеджера.

- Здатність здійснювати усну і письмову комунікацію професійного спрямування державною та іноземною мовами.

- Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

- Здатність до адаптації, креативності, генерування ідей та дій у новій ситуації.

- Здатність діяти на основі етичних міркувань, соціально відповідально і свідомо.

- фахові:

- Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту, в т. ч. при впровадженні принципів соціальної відповідальності в діяльність організації.

- Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

- Вміння забезпечувати умови для реалізації можливостей громадян, покращення якості життя, раціонального споживання матеріальних ресурсів.

Програмні результати навчання:

- Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень.
- Демонструвати навички стратегічного та інноваційного управління в умовах невизначеності та ризику.
- Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько- та правосвідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

На вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент відводиться 90 годин / 3 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні основи ринкової трансформації економіки регіону

Економіка регіону як територіально-економічна система. Поняття про регіональний економічний комплекс. Фактори і стратегія ринкової трансформації регіонального економічного комплексу. Фактори трансформації регіональної економіки та їх взаємодії в системі регіональних ринків. Потенціал факторів трансформації регіональної економіки. Проблеми реалізації трансформаційних потенціалів регіональної економіки і стратегії ринкових реформ. Основні процеси ринкової трансформації регіонального економічного комплексу. Процеси структурної трансформації. Процеси організаційної трансформації. Процеси управлінської трансформації.

Тема 2. Формування ринків капіталу в умовах ринкової економіки

Поняття про ринок капіталу та рівень капіталізації ринку. Роль ринків капіталу в ринковій економіці. Акціонерні товариства як механізм трансформації. Фінансові системи: західні моделі. Ефективні фінансові системи ринкової економіки. Фінансові системи і корпоративне управління. Фінансування: контроль чи комерційні принципи. Позиції учасників ринку. Інвестиційні фонди. Іноземні інвестори. Торговельний цикл з точки зору інвестора. Регулювання ринків капіталу. Інститути. Моделі регулювання. Законодавство про компанії. Законодавство про цінні папери. Організації саморегулювання. Регулювання інвестиційних фондів. Вплив податкової системи. Проблеми регулювання. Недоліки регулювання. Пріоритетні завдання регулювання.

Тема 3. Фондовий ринок регіону: стан та перспективи розвитку

Світові тенденції розвитку фондових ринків. Сучасний стан українського фондового ринку. Цілі та завдання. Конкурентоспроможність. Стратегічні орієнтири. Політика щодо інвесторів. Політика щодо емітента. Розбудова інфраструктури фондового ринку. Розвиток організованого ринку. Національна депозитарна система. Система електронного документообігу. Інформаційна прозорість фондового ринку. Система ефективного регулювання фондового ринку. Принципи, цілі та завдання державного регулювання. Координація діяльності державного комітету з цінних паперів та фондового ринку і інших регулятивних органів. Розвиток саморегулювання на фондовому ринку. Розвиток законодавства про фондовий ринок. Основні принципи. Базові документи.

Тема 4. Фінансово-кредитні посередники та їх роль в інноваційно-інвестиційній трансформації економіки

Банківська система. Основні показники плато- і кредитоспроможності. Інтеграція у міжнародні банківські структури. Зростання ролі у банківському секторі країн Центральної і Східної Європи. Страхові компанії. Страхові компанії як джерело фінансових ресурсів. Результати діяльності страхового ринку. Лізингові компанії. Лізингові послуги. Фінансовий лізинг. Операційний лізинг.

Тема 5. Практика теорії грошей і ринкова економіка

Концепція вартості грошей у часі. Майбутня вартість грошей. Теперішня (сучасна) вартість грошей. Елементи теорії процентів. Складний процент. Дисконтування. Вплив інфляції на теперішню і майбутню вартість грошей. Практика визначення номінальної процентної ставки позичкового капіталу. Відношення до інфляції в реальній практиці.

Нарощування і дисконтування грошових потоків. Альтернатива варіантів вкладання і нарощування грошових засобів методом дисконтування.

Тема 6. Інвестиційний менеджмент і ринкова економіка

Джерела і практика фінансування інвестицій. Структура і характеристика необхідних інвестицій. Власні фінансові засоби. Відмінності між власними і позичковими засобами. Вартість капіталу підприємства і норма прибутковості капітального вкладення. Поняття і економічна сутність вартості капіталу. Фактори впливу на вартість капіталу. Моделі визначення вартості власного і позичкового капіталу. Форми структури капіталу для фінансування проектів та визначення його обсягу.

Тема 7. Проектний аналіз ефективності капітальних інвестицій

Міжнародні принципи оцінки ефективності інвестицій. Основні методи оцінювання ефективності капітальних інвестицій. Метод дисконтованого періоду окупності. Метод чистого сучасного (поточного) значення (NPV або ЧПВ-метод). Метод прогнозних грошових потоків. Оцінка впливу інфляції на ефективність інвестицій. Внутрішня норма прибутковості чи рентабельності (IRR). Порівняння NPV і IRR методів. Прогноз прибутків і грошових потоків у процесі реалізації інвестиційного проекту. Порівняння розрахункової вартості капіталу з прогнозними грошовими потоками при оцінюванні ефективності капітальних інвестицій.

Тема 8. Фінансовий аналіз компанії (міжнародний стандарт)

Основні фінансові документи і показники. Фінансові документи. Фінансові показники за сферами діяльності та групами користувачів. Аналіз виробничої діяльності. Аналіз показників валового прибутку і собівартості реалізованої продукції. Визначення коефіцієнтів чистого прибутку. Аналіз операційних витрат. Аналіз частки прибутку на покриття постійних витрат. Аналіз управління ресурсами. Визначення коефіцієнта оборотності активів. Аналіз управління обіговими капіталами. Аналіз прибутковості. Оцінювання компанії з позиції власників. Прибутковість. Розподілення прибутку. Показники ринку. Оцінювання компанії з точки зору позикодавців. Ліквідність. Фінансовий важіль. Обслуговування боргу.

Тема 9. Фінансові аспекти злиття і поглинання компаній

Хвилі злиття і національна економіка. Види і мотиви злиття і поглинання. Економія на масштабі. Економія за рахунок вертикальної інтеграції. Комбінування ресурсів. Потенційна економія на податкових платежах. Можливості використання тимчасово вільних фондів. Підвищення ефективності використання ресурсів. Механізм злиття і поглинання. Організація злиття. Податковий фактор. Виділення структурних підрозділів компанії. Фінансовий аналіз виграшів і витрат від об'єднання компаній. Способи оцінювання виграшів і витрат. Визначення витрат на проведення злиття і поглинання. Тактика одержання виграшів від злиття. Викуп компанії в кредит. Загальне оцінювання виграшів і витрат від об'єднання компаній.

Тема 10. Корпоративні структури, їх типи та особливості створення

Корпоративна структура як стратегічний альянс. Форми та передумови створення альянсів. Вибір партнера: три основні критерії. Планування і структурування альянсу. Управління ризиками. Типи корпоративних структур, їх функції і особливості. Спільні підприємства. Особливості заснування і функціонування. Практика створення спільних підприємств в Україні. Технополіси і технопарки. Світовий досвід. Проблеми створення в Україні. Корпорації і фінансово-промислові групи. Японські корпоративні структури (кейрецу, дзайбацу). Перспективи створення корпорацій і фінансово-промислових груп в Україні. Стратегічні індустріальні кластери. Світовий досвід. Досвід і проблеми створення в Україні.

Тема 11. Проектування регіонального індустріального кластера

Положення про регіональний індустріальний кластер «Науковий виробничо-торговельний альянс». Загальні положення. Структура кластера. Правовий статус. Завдання і функції. Предмет та мета діяльності. Координування діяльності членів кластера. Дійсні члени кластера та їх функції. Органи координації діяльності кластера. Промислові та інші підприємства(компанії). Центральний банк кластера. Центральна торговельна компанія. Товарна універсальна біржа. Районні агроторгові дома. Торговельний дім індустріального

кластера. Центр стандартизації і метрології. Торгово-промислова палата. Страхова компанія. Логістика як нова філософія управління матеріальними, фінансовими та інформаційними потоками в індустріальному кластері. Організаційно-методична робота з організації кластера.

Тема 12. Основні напрями ринкової трансформації економіки регіону

Удосконалення системи регіонального управління. Становлення регіональної системи ринкових відносин. Формування регіональних ринків. Ринок товарів. Фінансовий ринок. Ринок праці. Ринок земельних ресурсів. Створення ринкової інфраструктури в регіоні. Перехід на засади інноваційно-інвестиційного розвитку. Стратегічні орієнтири розвитку. Поліпшення інвестиційного клімату в регіоні. Розвиток інноваційно-інвестиційного бізнесу. Використання можливостей з нарощування конкурентних переваг регіону. Стійкий розвиток регіонального аграрного і промислового комплексу.

Тема 13. Практика економічного обґрунтування реструктуризації підприємств

Фінансове керування на підприємстві. Фінансовий менеджмент. Управління операційною діяльністю, управління прибутковістю. Управління витратами. Цільове планування прибутку. Бюджетне планування. Управління фінансовим станом підприємства. Фінансова звітність. Відмінності української системи обліку і міжнародних стандартів обліку. Класифікація активів і пасивів. Структура балансового звіту міжнародного стандарту. Аналіз фінансового стану. Види аналізу. Аналіз фінансового стану підприємства методом коефіцієнтів. Інвестиційна діяльність підприємства. Інвестиційні рішення. Інвестиційна стратегія. Інвестиції і підвищення цінності підприємства. Кількісні методи оцінки інвестицій. Фінансова діяльність. Джерела фінансування. Структура капіталу і фактори, що її забезпечують. Вартість капіталу. Фінансовий ліверидж. Обґрунтування фінансового розвитку (оздоровлення) підприємства. Стратегічна реструктуризація підприємства.

Тема 14. Практика розробки стратегії реструктуризації підприємств економіки регіону у сучасних умовах

Передумови розробки проекту. Загальна частина. Техніко-економічна інформація – фундамент привабливості потенційних інвесторів. Загальні принципи, форми і вимоги інвестування капіталу у виробництво. Стратегічна реструктуризація підприємств. Детермінанти стратегії реструктуризації. Аналіз технічного стану виробництва. Аналіз рівня собівартості продукції. Аналіз фінансового стану підприємств.

3. Рекомендована література

1. Гадзевич О.І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2004. 180 с.
2. Горленко І.О. Економічні райони України: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 1999. 205 с.
3. Єпіфанов А.О. Регіональна економіка: навчальний посібник. Київ: Наукова думка, 2000. 304 с.
4. Жук М.В. Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів України: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2004. 296 с.
5. Заболотний Г.М. Ринкова трансформація господарства регіону: навчальний посібник. Вінниця: Діло, 2006. 395 с.
6. Заболотний Г.М. Стратегічні індустріальні кластери і конкурентоспроможність компаній (підприємств) на світовому ринку: навчальний посібник. Вінниця: ВКП «Нілан ЛТД», 2004. 192 с.
7. Заболотний Г.М. Стратегічна реструктуризація підприємств: навчальний посібник. Вінниця: Книга-Вега, 2003. 304 с.
8. Заболотний Г.М. Методичні рекомендації для виконання техніко-економічного аналізу стану виробництв з пропозиціями шляхів подолання кризових фінансово-виробничих явищ (реструктуризація підприємств) / Заболотний Г.М., Коровій В.В., Мартинюк П.С., Ступницький А.М. Вінниця: Книга-Вега, 2003. 192 с.

9. Костенко Т.Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2005. 400 с.
10. Клиновий Д.В. Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка України: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2006. 728 с.
11. Круш П.В. Регіональне управління: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2007. 248 с.
12. Мельник С.А. Управління регіональною економікою: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2000. 121 с.
13. Олійник Я.Б. Регіональна економіка: навчальний посібник. Київ: КНТ, 2007. 444 с.
14. Чернюк Л.Г. Економіка та розвиток регіонів (областей) України: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2002. 644 с.
15. Швиданенко Г.О. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: монографія. Київ: КНЕУ, 2002. 192 с.
16. Шило В.П. Аналіз фінансового стану виробничої та комерційної діяльності підприємства: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2005. 249 с.